

Найбільш відчутно цінність та оцінка пов'язані з такими мовними явищами, як: мовні/мовленнєві засоби вираження значення, парадигматичні відносини, які обумовлюються закономірностями варіювання та вибору номінативних одиниць. Цінність та оцінка як різновиди ідеального існують об'єктивно, незалежно від нашої свідомості; вони пов'язані мовленнєво-мисленнєвою діяльністю [1: 74]. Ціннісні орієнтири, вербалізуючись, беруть активну участь у процесах формування ЦКС. Усвідомлюючись суб'єктивно, цінності починають сприйматися як ідеал, що стає зразком для наслідування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алифференко Н. Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка: Учебное пособие / Н. Ф. Алифференко. – М. : Флинта. Наука, 2010 – 224 с.
2. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений : Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1988. – 341 с.
3. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – М. : Наука, 2002. – 280 с.
4. Гудков Д. Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д. Б. Гудков. – М. : ИГДК “Гнозис”, 2003. – 288 с.
5. Карасик В.И. Культурные доминанты в языке / В.И. Карасик // языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – С. 166-205.
6. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1987 – 259 с.
7. Миронова Н. Н. Дискурс-анализ оценочной семантики : учеб. пособие по языкознанию : (нем. яз) / Н. Н. Миронова. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 1997. – 158с.

М. В. Полховська
м. Житомир

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В ГЕНЕРАТИВНІЙ ПАРАДИГМІ

Традиційно функціональна лінгвістика аналізує пасивні конструкції з прагматичних позицій. Як наслідок активні та пасивні конструкції, по-перше, трактують як семантично рівнозначні, по-друге, основні дискусії точаться стосовно наявності/відсутності агенса у пасивному дериваті. Результатом наукових розвідок стала розробка критеріїв, за пояснюють відсутність експліцитного агенса, зокрема 1) його невизначеність, 2) його анафорична передбаченість, 3) його

стереотипність. При цьому відсутність агенса у поверхневій структурі передбачає його наявність на інших рівнях інтерпретації [3].

На відміну від функціональної лінгвістики генеративна парадигма фокусує увагу на морфологічних і синтаксичних ознаках, враховуючи водночас і семантичну інтерпретацію станових конструкцій. Еволюція поглядів генеративістів зумовила зміну підходів щодо аналізу категорії стану. Не зважаючи на те, що запропонована Н. Хомським наукова робота "Принципи і Параметри (P&P)" була створена для елімінації синтаксичних правил і конструкцій та виокремлення специфічних для кожної мови незалежних параметрів синтаксичних утворень, будову пасивних конструкцій неможливо звести лише до параметричних ознак, хоча, звісно, аломорфні риси утворення пасивних конструкцій певних мов виявляються у різних ознаках пасивних морфем або вершин станових проекцій.

В рамках теорії керування та зв'язування пасивну морфему трактують як аргумент дієслова, що отримує маркування відмінком і якому призначається тета-роль [2:24]. При цьому породження пасивної морфemi залежно від мови пояснюють у наступних синтаксичних позиціях: 1) морфема розташовується у часовій проекції і потребує маркування відмінком (як, наприклад, в англійській мові, яка не допускає утворення безособових пасивних конструкцій); 2) морфема розташовується у часовій проекції і обов'язково маркується відмінком (як, наприклад, в нідерландській та німецькій мовах, які допускають утворення пасивних конструкцій лише від акузативних дієслів); 3) морфема розташовується у часовій проекції і вибірково маркується відмінком (як, наприклад, в ірландській та українській мовах, які допускають утворення пасивних конструкцій від перехідних та акузативних дієслів); 4) морфема розташовується у проекції іменника, всі дієслова допускають утворення безособових пасивних конструкцій (литовська мова) [1]. Проте, на думку П. Кіпарські ці ознаки не можуть бути універсальними (вичерпними). Вони допускають існування винятків. Так, в англійській мові існують безособові пасивні конструкції утворенні від неперехідних конструкцій з клаузальним комплементом, в німецькій – пасивізація можлива і від неакузативних дієслів, що переконливо доводить незалежність процесу пасивізації неперехідних дієслів від наявності/відсутності ознаки акузативності/неакузативності [4: 4].

Одна із існуючих точок зору на користь відсутності пасивних синтаксичних ознак в окремо взятій мові отримала назву нульової гіпотези (null hypothesis) [4]. Згідно цієї гіпотези синтаксис пасивних конструкцій прогнозується з активної структури та з аргументного

оточення пасивного предиката, що є дериватом аргументної структури активного предиката. Деривація спричиняється пасивною морфемою. Отже, єдиною необхідною умовою для утворення пасивної конструкції у будь-якій мові є наявність пасивної морфеми, її фонетичні та морфологічні ознаки.

Лексична декомпозиційна граматика (Lexical Decomposition Grammar) стверджує, що понятійний апарат взаємодіє із синтаксисом на рівні семантичної форми (SF), де значення репрезентується пропозиційною структурою, утвореною з фіксованого вокабуляру примітивних констант і змінних. Пасивізацію, при цьому, розглядають як трансформацію пониження (demotion), що відбувається на рівні семантичної форми, під час якої агенс понижується у структурі речення (пересувається праворуч) з позиції підмета до позиції непрямого прихованого підмета, іншими словами з позиції агентивності до позиції неагентивності [5]. Пасивну морфему трактують як афікс, що понижує (demotes) найбільш помітну тета-роль. Понижена тета-роль не отримує структурного відмінка, а тому вона не може маркувати безпосередні аргументи дієслова (суб'єкт/об'єкт). Вона залишається в аргументній структурі дієслова й інтерпретується як ознака [+ істота], за умови, якщо неексплікована за допомогою агентивних прийменникових фраз або семантичних відмінків, лексичне значення для передачі пасивності яких варіюються залежно від мови. Крім цього, операція пониження впливає на валентність двоперехідного предиката (зменшує кількість його безпосередніх аргументів), а пасивні конструкції, утворені від неперехідних дієслів, перетворюються на безособові (*It was thought that he'd left*) [4: 8.]

Наявність великої кількості спроб аналізу станових конструкцій свідчить, з одного боку, про актуальність питання синтаксичних умов їх породження, а з іншого, підтверджує тезу про те, що генеративна парадигма є потужним інструментарієм для пояснення будови певних синтаксичних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Baker M. Incorporation : a Theory of Grammatical Function Changing / M. Baker. – Chicago, University of Chicago Press, 1988. – 344 p.
2. Chomsky N. Lectures on Government and Binding. The Pisa Lectures / N. Chomsky. – De Gruyter Mouton, 1981. – 371 p.
3. Givón T. Syntax: A Functional-Typological Introduction / T. Givón. – Amsterdam: John Benjamins, 1990. – Vol. II. – 167 p.